

ὅσον πρὸς ἓν μέρος τῆς φυσικῆς ἐπιστήμης, ὡς ἐν τῷ τρίτῳ Περὶ ψυχῆς
f. 23^r λέγεται. Καὶ διὰ τοῦτο τὰ καθόλου, καθὸ μὲν εἰσι μέρη τοῦ ὄντος ἢ
ἀρχαὶ τοῦ κανονίζεσθαι τὰς ἐπιστήμας, οὐ μόνον κατὰ τὸν σκοπὸν ἀλλὰ
καὶ κατὰ τὴν δύναμιν τῷ θεολογικῷ ἀνήκουσιν· καθὸ δὲ εἰσιν ἐπίνοιαι,
6 τῷ λογικῷ ἀνήκουσιν.

Ζητεῖται πρὸς τούτοις, ἐπεὶ πᾶσα ἐπιστήμη ἐστὶ περὶ τῶν καθόλου
(ἐστὶ δὲ καὶ ἡ λογικὴ καὶ μάλιστα τὸ βιβλίον τοῦ Πορφυρίου), πῶς δια-
φέρουσιν· καὶ δεῖ λέγειν, ὅτι ὅποταν λέγωμεν πᾶσαν ἐπιστήμην εἶναι περὶ
τῶν καθόλου, τοῦτο δεῖ νοεῖν περὶ τινος πράγματος εἰδικοῦ, λαμβανο-
10 μένου κατὰ τὸν τρόπον τοῦ καθόλου. Ὅταν δὲ λέγωμεν τοῦτο τὸ βιβλίον
εἶναι περὶ τῶν καθόλου, οὐ δεῖ νοεῖν τὸ καθόλου καθὸ λαμβάνεται τῷ
τρόπῳ τοῦ πράγματος, ἀλλὰ τῷ τρόπῳ τῆς ἐπινοίας, ὡς ἐκ τῶν προειρη-
μένων ὀφθαλμῶν ἐστίν.

Καὶ διατὶ περὶ τῶν μερικῶν οὐκ ἐστὶν ἐπιστήμη, ὡσπερ περὶ τῶν
16 καθόλου; Διότι τὰ μερικὰ εἰσὶν ἄδηλα καὶ ἄπειρα διὰ τὸ ἐπ' ἄπειρον
γεννητὰ εἶναι καὶ φθαρτὰ, ἅτε ἐξ ἐναντίων συγκείμενα, ἢ τοῖς ἐναντίοις
προσδεδομένα, καὶ διὰ τοῦτο οὐ δύνανται ποιεῖν ἐπιστήμην· τὰ δὲ καθόλου
εἰσὶ καὶ πεπερασμένα καὶ ἀσώματα καὶ σαφῆ καὶ ὠρισμένα.

Εἰ μία ἐστὶ ἐπιστήμη τῶν καθόλου.

20 Ζητεῖται ἔτι εἰ περὶ τῶν καθόλου ἐστὶ μία ἐπιστήμη· καὶ δοκεῖ μή,
διότι, ὡς ἐν β' τῶν Προτέρων γέγραπται, τέσσαρα ζητοῦνται πρὸς τὴν
ἐνότητα τῆς ἐπιστήμης· πρῶτον, τὸ ἔχειν ἓν ὑποκείμενον οὗ περὶ τῶν
μερῶν τὰ πάθη δείκνυνται· δεύτερον, τὸ τὰ πάθη ἀναγόμενα πρὸς ἓν
ὑποκείμενον θεωρεῖν· τρίτον, τὸ τὰς κοινὰς ἀρχὰς ἐρριζώσθαι ἐν τῷ ὑπο-
25 κειμένῳ· τέταρτον, τὸ ταῦτα πάντα ἀφορίζεσθαι καὶ ἰδιοποιεῖσθαι ταύτη
τῇ ἐπιστήμῃ· τὰ δὲ πέντε κατηγορικὰ οὐκ ἔχουσι τὴν αὐτὴν ἰδιότητα
τοῦ κατηγορεῖσθαι, οὐδὲ ἔχουσι τὸ εἶναι ἀφωρισμένον ἐν μιᾷ ἐπιστήμῃ.

Ἀλλὰ πρὸς τοῦτο δεῖ λέγειν, ὅτι οὐ παντὶ τρόπῳ εἶναι ἐπιστήμην
μίαν τίθεμεν περὶ τῶν καθόλου, ἀλλὰ μόνον κατὰ τὸν τρόπον τῆς κατη-
30 γορίας καὶ τῆς τάξεως· καὶ οὕτως εἰσὶν ἀφωρισμένα μιᾷ ἐπιστήμῃ, ἥτις
ἐστὶν ἡ παρούσα, περὶ τοῦ κατηγορικοῦ θεωροῦσα καθὸ ἐν αὐτῷ ἐνοῦνται
f. 24 τὰ καθόλου. Εἰδέναι γὰρ | δεῖ, ὅτι περὶ τούτων τῶν πέντε καθόλου μία
δύναται εἶναι ἐπιστήμη οὐ καθόσον εἰσὶ πέντε, ἀλλὰ καθόσον ἐνοῦνται
ἐν τούτῳ τῷ κοινῷ ὅπερ ἐστὶ τὸ καθόλου.

35 Ἰστέον γάρ, ὅτι τὸ κοινὸν πολλοῖς τρόποις λέγεται· ἐνὶ μὲν τρόπῳ
κατὰ τε τὴν ἰδιότητα, τὸ ὄνομα καὶ τὸ πρᾶγμα, ὡσπερ ἅπαν συνώνυμον·

3 τὸν σκοπὸν en marge AC, corrigé de τὴν ἐπίνοιαν, qui est resté dans le
texte AC, om B 16 γενητὰ BC 19 titre om BC 29 μίαν εἶναι ἐπιστήμην BC

ἄλλω δὲ τρόπῳ κατὰ τὸ πρᾶγμα καὶ τὸ ὄνομα, οὐ κατὰ τὴν ἰδιότητα, αἶον τὸ ἀνάλογον ἢ ἀναλογικόν· καὶ τοῦτό ἐστι πολλαχῶς· ἔστι γὰρ ἀναλογικόν τι, ὅπερ κατὰ πλειόνων λέγεται καὶ κατ' οὐδενὸς αὐτῶν κατηγορεῖται, τοῦ ἐτέρου μεσιτεύοντος, ὡσπερ ἡ οὐσία κατὰ τῆς ὕλης καὶ τοῦ εἶδους, εἰ καὶ τὸ εἶδος ἐστὶ μάλλον οὐσία ἢ ἡ ὕλη· καὶ τὸ τοιοῦτο κοινὸν 5 κωλύει τὴν ἐνότητα τῆς ἐπιστήμης. Ἄλλον δὲ τρόπον ἐστὶν ἀναλογικόν τὸ λεγόμενον κατὰ πλειόνων οὕτως ὥστε καθ' ἑνὸς μὲν λέγεσθαι κατὰ τὸ πρότερον, καθ' ἐτέρου δὲ κατὰ τὸ ὕστερον, μεσιτεύοντος τοῦ προτέρου, καὶ τοῦτο διχῶς· ἢ γὰρ θάτερον ἐστὶν ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ λοιποῦ ὡσπερ μέρος συστατικόν, καὶ οὕτως ἡ οὐσία λέγεται κατὰ τοῦ σώματος καὶ τοῦ 10 ζώου· ἢ θάτερον οὖν ἐστὶν ἐκ τῆς θάτερου οὐσίας ὡσπερ μέρος, ἀλλὰ μόνον ὡσπερ θεμέλιος ἢ ῥίζα αὐτοῦ, καὶ οὕτως ἐστὶν τὸ κοινὸν τῆς οὐσίας καὶ τῷ συμβεβηκότι, καὶ ταῦτα τὰ δύο ἀναλογικά οὐκ ἐμποδίζουσι τῇ ἐνότητι τῆς ἐπιστήμης. Ἄλλον δὲ τρόπον ἐστὶ τὸ κοινὸν κατὰ τε τὴν ἰδιότητα καὶ τὸ ὄνομα, οὐ μέντοι κατὰ τὸ πρᾶγμα, ὡσπερ ἡ ποσότης κοινὸν ἐστὶ 16 τῷ συνεχεῖ καὶ διωρισμένῳ· ἔστι γὰρ ἐν ἑκατέρῳ τοῦνομα τὸ αὐτὸ καὶ ἰδιότης ἢ αὐτή, ἢ ἐστὶ τὸ μετρεῖν, οὐ μέντοι τὸ πρᾶγμα τὸ αὐτό· καὶ τὸ τοιοῦτον κωλύει τὴν ἐνότητα τῆς ἐπιστήμης. Τελευταῖον δὲ κοινὸν ἐστὶ τὸ κατὰ τοῦνομα μόνον, οὐ μέντοι κατὰ τὸ πρᾶγμα καὶ τὴν ἰδιότητα, ὡσπερ τὸ καθαρῶς ὁμώνυμον. Οὗ τοίνυν περὶ παντὸς κοινοῦ ἐστὶ μία 20 ἐπιστήμη, ἀλλὰ μάλιστα μὲν περὶ τοῦ ἔχοντος ἓνα τρόπον κατὰ τε ἰδιότητα καὶ ὄνομα καὶ πρᾶγμα, ἢ τοῦλάχιστον κατὰ τοῦνομα καὶ τὸ πρᾶγμα.

Ὅθεν, εἰ μὲν συνώνυμον ἐστὶ τὸ καθόλου κατὰ τῶν πέντε τούτων καθόλου, ὡς εἴρηται, μία ἢ περὶ αὐτῶν ἐστὶν ἐπιστήμη εὐλόγως· | εἰ δὲ f. 24^v καὶ ἀναλογικόν ἐστὶν, καὶ οὕτω μίαν ἐπιστήμην ποιεῖ. Εἰ γὰρ καὶ μὴ 25 ἔχουσι ταῦτα τὰ πέντε ἐν κοινὸν κατὰ τὴν αὐτὴν ἰδιότητα διὰ τὸ τρόπους διαφόρους ἔχειν τοῦ κατηγορεῖσθαι, ὁμως ἔχουσιν ἐν κοινὸν κατὰ τε τὸ πρᾶγμα καὶ τὸ ὄνομα, τουτέστι τὴν ἐπίνοιαν, ὃ καθόλου καὶ κατηγορικὸν λέγεται, ὃ μάλιστα μὲν ὑπάρχει τῷ γένει κατὰ τὴν ἰδιότητα τῆς κατηγορίας, τοῖς δ' ἄλλοις ἐκ τοῦ γένους καὶ διὰ τὸ γένος· ἐξ αὐτοῦ γὰρ 30 ἀνίσχουσιν αἱ διαφοραί, δυνάμει ἐνυπάρχουσαι αὐτῷ, καὶ ἐκ τοῦ γένους καὶ τῆς διαφορᾶς τὸ εἶδος συνίσταται, ὃ ἔπεται τὸ ἴδιον καὶ τὸ συμβεβηκός· καὶ οὕτω πάντα πρὸς τὸ γένος δύνανται ἀναφέρεσθαι. Ἔστιν οὖν μία ἢ περὶ αὐτῶν ἐπιστήμη, εἴτε γένος ἐστὶ συνώνυμον αὐτῶν τὸ καθόλου, εἴτε καὶ ἀναλογικόν· ἔχουσι γὰρ ἓνα τρόπον προχωρήσεως καὶ ἐν τέλος, 35 τὴν ἐπιστήμην τῶν πρὸς ἃ φησὶν ὁ Πορφύριος συμβάλλεσθαι τὴν εἰσαγωγὴν· ἥτις ἐπιστήμη καὶ καθ' αὐτὴν μία ἐστὶ, καὶ ὅτι τὰ πολλὰ ἐκεῖνα πρὸς ἐν τάττονται, τὸν συλλογισμόν.

Ποσαχῶς αἱ ὑπάλληλοι ἐπιστήμαι.

Ἐπεὶ δὲ περὶ μιᾶς ἐπιστήμης εἴρηται, ἀνάγκη καὶ περὶ ὑπαλλήλων ἐπιστημῶν μνησθῆναι μετρίως.

Δεῖ τοίνυν εἰδέναι, ὅτι ἐνὶ μὲν τρόπῳ ὑπάλληλοι λέγονται ἐπιστήμαι, ὅταν τὸ ὑποκείμενον ἢ ὑπὸ τὸ ὑποκείμενον ἐκ προσθήκης τινὸς ἄλλο γινόμενον ἀριθμῶ, ἑκατέρα δὲ ἐπιστήμη ἔχη τὸ αὐτὸ πάθος. Τούτων οὖν ἢ μία ἐστὶν ὑπάλληλος οὕτως ὥστε τὴν ἀνωτέραν λέγειν τὸ διότι, τὴν δὲ ὑπ' αὐτὴν τὸ ὅτι, ὥστε δηλονότι ἑκατέραν μένειν τοῦ αὐτοῦ γένους καὶ τῆς ἴσης ἀφαιρέσεως· καὶ οὕτως ἔχουσιν ἀριθμητικὴ καὶ ἀρμονικὴ.

10 Δεύτερον τρόπον λέγεται, ὅταν μήτε τὸ ὑποκείμενον ὑπὸ τὸ ὑποκείμενον, μήτε τὸ πάθος ὑπὸ τὸ πάθος ἢ, μήτε ὡσὶν αὐτὰ τοῦ αὐτοῦ γένους αἱ ἐπιστήμαι, ἀλλὰ μόνον ἢ μία ἢ τοῦ διότι, ἢ δὲ ἑτέρα τοῦ ὅτι, καὶ οὕτως ἔχουσιν γεωμετρία καὶ χειρουργία· λέγει γὰρ διατί τὰ κυκλοτερῆ τραύματα ἰσχυρότερον ὑγιάζεται, ὁ χειρουργὸς δὲ τὸ ὅτι.

15 Τρίτον τρόπον ἐστίν, ὅτε τὸ ὑποκείμενον ὑπὸ τὸ ὑποκείμενον ἐστὶν οὕτως ὥστε τὴν μίαν εἶναι περὶ τοῦ ὅλου, τὴν δὲ ἑτέραν περὶ τοῦ μέρους καὶ τὴν ὑψηλοτέραν ἰθύνειν τὴν ταπεινοτέραν ὅσον πρὸς τὴν οὐσίαν τῶν ἀρχῶν τοῦ κοινοῦ ὑποκειμένου, καὶ οὕτως ὥστε μὴ λέγειν τὸ διατί τῶν ἰδίων παθῶν ἀλλὰ μόνον τῶν κοινῶν μηδὲ εἶναι ἑκατέραν τοῦ αὐτοῦ γένους· καὶ τοῦτον τὸν τρόπον ἔχει ἢ μετὰ τὰ φυσικά· περιέχει γὰρ 20 πᾶσας καὶ ἰθύνει δὲ αὐτάς.

Τέταρτον τρόπον ἐστίν, ὅπότεν ἐπιστήμη διαφόρου γένους ἢ τοῦ αὐτοῦ δέχεται τι καὶ λαμβάνη ἀπ' ἄλλης, ὡσπερ ἡ ἀστρολογία δέχεται τὴν τῶν ἀστρῶν τήρησιν ἀπὸ τῆς ἀστρονομίας.

25 Πέμπτον, ὅπότεν ἢ μία διδασκῆ ἐκ τίνων καὶ ποίων δεῖ ἐργάζεσθαι τὴν λοιπὴν, καὶ ἐξ ἧς αὐτὴ ἔχη τὸ χρῆσθαι· καὶ οὕτως ἔχει ἢ ναυπηγικὴ πρὸς ὀρυτομικὴν, ἢ ἢ κυβερνητικὴ πρὸς τὴν ναυπηγικὴν, καὶ ὅλως ἢ χρωμέντη πρὸς τὴν παρασκευάζουσαν, ὅτι ἢ παρασκευάζουσα ὑπὸ τὴν χρωμέντην ἐστίν.

30 Ἐκτον τρόπον ἐστίν, ὅπότεν ἑπερ ἢ ἑτέρα θεωρεῖ τάττητα πρὸς τὴν ἑτέραν ὡς τέλος, ὡς ἔχει ἢ χαλινοποιητικὴ πρὸς τὴν ἱμαντουργικὴν.

Ἐβδόμον τρόπον, ὅπότεν ἢ μία κανονίζη τὴν ἑτέραν ἐν τῷ τρόπῳ τῆς προχωρίσεως καὶ χρηγῆ αὐτῇ τὸ ὄργανον ἢ χρῆσθαι δέοι, καὶ οὕτως ἢ λεκτικὴ ἔχει πρὸς τὰς ἄλλας.

35 Τελευταῖον δὲ τρόπον ἐστὶ καὶ λέγεται τὸ ὑπάλληλον ἐν ταῖς ἐπιστήμασι, ὅταν μία ἐπιστήμη ἔχη κοινούς ὄρους καὶ τρόπους καθόλου, ὑφ' οἷς ἑτέρα ἐπιστήμη καταλαμβάνεσθαι δύναται, καὶ οὕτως ἔχει ἢ περὶ τῶν ἐπιστημονικῶν τρόπων ἢ ἢ λογικὴ ἐπιστήμη πρὸς τὰς ἄλλας, οὐχ

ὅτι κυρίως ἐκείνας ὑποτίθησιν ἑαυτῇ, ἀλλὰ μόνον ὅτι κατὰ τινὰ τάξιν πρὸς ἐκείνας ἔχει· τῷ δ' αὐτῷ τρόπῳ καὶ πρὸς τὰ λοιπὰ βιβλία τῆς λογικῆς ἢ εἰσαγωγῆς ἔχει, ὅτι ἀπὸ ταύτης λαμβάνουσιν ἐκείνα τὸν τρόπον τῆς προχωρήσεως, καθόσον διὰ ταύτης γινώσκονται ἄμεινον ἀρχοειδῆ μέρη τινὰ τῆς λογικῆς ἐπιστήμης καὶ κείνοι τρόποι τοῦ προχωρεῖν, ἢ διαίρεσις διλογίαι· καὶ ὁ ὀρισμὸς καὶ ἡ ἀπόδειξις, ὡς ὁ Πορφύριος φησὶν ἐν τῷ γράμματι.

Τούτων ὑποτεθέντων, ἐρχόμεθα πρὸς τὴν ἐπιστάσιαν τοῦ γράμματος ἀρχόμενοι· σὺν Θεῷ.

Leçon VII.

Explication sur les cinq universaux.

ΑΝΑΓΝΩΣΙΣ ΕΒΔΟΜΗ.

Ἐξηγήσεις εἰς τὰς πέντε φωνὰς εἴρουσιν τὰ πέντε καθόλου κατηγορικά.

Τὸ βιβλίον τοῦτο διαιρεῖται εἰς δύο, ὡσπερ καὶ αἱ πλείους τῶν ἐπιστημῶν, εἰς τε τὸ προοίμιον καὶ εἰς τὴν ὑπόθεσιν. Ἡ ὑπόθεσις ἀρχεται ἐν τῷ „Ἐοικεν οὖν“.

Τὸ δὲ προοίμιον διαιρεῖται εἰς δύο. Καὶ ἐν μὲν τῷ πρώτῳ μέρει ἄπτεται τῆς ὕλης καὶ τῆς αἰτίας τοῦ ἔργου ὁ ποιητής, προστιθεὶς περὶ τίνων καὶ ποίων, καὶ πῶς μέλλει προχωρεῖν ἐν τῷ συγγράμματι. Ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ, ὅπερ ἀρχεται ἐκ τοῦ „Αὐτίκα περὶ γενῶν“, λέγει ἀποστήσεσθαι ἀπὸ τινῶν ζητημάτων μεγάλων καὶ βαθέων, ἅτινα ἐδόκουν ἄπτεσθαι πῆ τῆς προκειμένης ὑποθέσεως.

Τὸ πρῶτον μέρος περιέχει δύο τινά. Πρῶτον μὲν γάρ, ἐν τῷ ἀφαιρέσει τὴν ἀνάγκην τοῦ ἰδίου σκοποῦ καὶ τὴν χρείαν ἄπτεται τῆς ὕλης τοῦ παρόντος ἔργου ἢ συντάγματος. Δεύτερον δὲ φανεροὶ τὴν ὠφέλειαν καὶ τὸ τέλος τοῦ ἔργου κοινότερον. Εἰσὶ τοίνυν τέσσαρα μέρη ἐν τῷ πρώτῳ τῆς παρούσης ἀναγνώσεως μέρει. Ἐν γὰρ τῷ προοιμίῳ δεῖ προστίθεσθαι τὴν αἰτίαν ἔλου τοῦ ἔργου· ὅθεν ἐχρῆν ἀψασθαι τοῦτον τῆς ὕλης· καὶ τοῦτο ποιεῖ ἐν τῷ πρώτῳ μέρει τοῦ κειμένου. Ἐχρῆν ἀψασθαι καὶ τοῦ τέλους· φησὶ γὰρ ὁ Φιλόσοφος ἐν τῇ Μετὰ τὰ φυσικά, ὅτι πᾶς τεχνίτης μὴ προὑποτιθεὶς τῷ ἔργῳ τὸ τέλος ὁμοίως ἐστὶν ὁδοιπόρῳ πλανωμένῳ καὶ μὴ εἰδῶτι ποῦ πορεύεται. Ἔδει θεῖναι καὶ τὸν τρόπον ἐπὶ τούτοις τῆς προχωρήσεως· ὅθεν τῷ μὲν πρώτῳ μέρει δείκνυσιν ἢ ποιεῖ τοὺς ἀκροατὰς εὐμαθεῖς, τῷ δευτέρῳ προσεκτικούς, τῷ δὲ τρίτῳ εὐνοῦς. Τέταρτον, ἐπὶ τούτοις αἰρεῖται τρόπον κοινὸν τῆς προχωρήσεως

12 Ἀνάγνωσις ἐβδόμη σμ Β 19 περὶ: ἐκ BC

περὶ τὰ ζητήματα, δεικνύς τίνας μιμείσθαι καὶ τίσι συμφωνεῖν ἐν τῷ παρόντι μέλλει συγγράματι· ὅτι τοῖς ἐκ τοῦ Περιπάτου· ἐν ᾧ δὴ μέρει πρῶτον μὲν ἀποσκευάζεται τινὰ ζητήματα, ἐξαιτιώμενος ἑαυτὸν καὶ τὴν αἰτίαν τιθεῖς, ἵνα μὴ ἢ περὶ τῶν ζητημάτων τούτων σιγῇ δόξῃ ἔχειν αἰτίαν τὴν ἄγνοιαν· εἶτα τὸν κοινὸν τῆς προχωρήσεως, ὡς εἴρηται, τίθησι τρόπον.

f. 26 Δέγων τοίνυν εἰς τὴν διδασκαλίαν τῶν κατηγοριῶν εἶναι ἀναγκαῖον τὸ παρὸν σύνταγμα, τοῦ προσεχοῦς ἀπτεται τέλους ταύτης τῆς τέχνης ὅσον ἐκ τοῦ μέρους τοῦ Χρυσόμορου. Ἐκεῖνος γὰρ τὰς κατηγορίας Ἀριστοτέλους ἐπίων, ἐπεὶ τὰς φωνὰς ταύτας ἐν αὐταῖς κειμένας ἴγνῳει, τὴν πραγματεῖαν ταύτην αὐτῷ γενέσθαι τὴν περὶ τῶν φωνῶν ἐδείξθη· τῶν παρὰ Ἀριστοτέλει δὲ λέγων, ὅθεν καὶ ἄλλους πολλοὺς τῶν φιλοσόφων κατηγορίας πεποιθέναι· „ὅθεν καὶ νῦν Ἀρχύτα μὲν πρότερον, Πλωτίνου δὲ μετὰ ταῦτα κατηγορίας ἐντυγχάνομεν.“

15 Δέγων δὲ τί γένος καὶ τὰ ἐξῆς, τῆς ὕλης ἀπτεται τοῦ βιβλίου. Προσπιθεῖς δὲ εἰς τὴν τῶν ὀρισμῶν ἀπόδοσιν, ἀπτεται τῶν πορρωτέρων ὠφελειῶν τούτου τοῦ ἔργου. Θεωρίας δὲ φησιν, διότι κυρίως τὰ καθόλου ἀντικείμενά εἰσιν ἐν τῷ θεωρητικῷ νῷ. Σύντομον δὲ φησιν, ἵνα μὴ τῷ μήκει ἀγῶτης γένοιτο καὶ ἅμα ὠφέλιμος ᾖ· τοῦτο γὰρ τῇ παραδόσει δείκνυσιν ἴγουν τῇ διδασκαλίᾳ. Πᾶσα γὰρ ἐπιστήμη ἐστὶ περὶ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ δυσχεροῦς· ἀλλ' οὗτος τὴν μὲν δυσχέρειαν ἀφαιρεῖ τῇ τῆς συντομίας ἐπαγγελίᾳ, τὴν δὲ ὠφέλειαν προτείνει τῷ λόγῳ τῆς διδασκαλίας.

„Πειράσομαι“ δὲ λέγων „ὁὐκ βραχέων“, τὴν δυσχέρειαν τῆς ὕλης παρίστησιν ἅμα καὶ τὴν ἀλαζονείαν ἀποπεμπόμενος· ἐν γὰρ τῷ μέλει τοῖς τῶν παλαιστέρων ἀκολουθεῖν ἴχνεσιν τὴν ὑπερηφανίαν ἐξορίζει τοῦ νοῦ, τῶν βαθυτέρων δὲ ἀφέξεσθαι ζητημάτων εἰπῶν, τὴν εὐνοίαν θηράτα τοῦ μαθητοῦ καὶ τὴν ἐπιστήμην ταύτην τῷ τρόπῳ τῆς διδασκαλίας εἰδοποιεῖ· τὴν γὰρ διδασκαλίαν ἐκ τῶν ἀπλουστέρων δεῖ τυγχάνειν καὶ ῥάστων. Οὐ μόνον δὲ λέγει, ὅτι ἀφέξεται βαθυτέρων ζητημάτων, ἀλλὰ

30 καὶ τίνα ἂν εἴη ταῦτα προστίθησιν· ἐδέησε γὰρ ἂν εἰδέναι περὶ τῶν γενῶν εἰ ὑπεστήκασιν, ἢ ἐν μόναις ψιλαῖς ἐπινοίαις κείνται· δεδομένου δὲ ὅτι ὑπεστήκασιν, πρότερον σώματα εἰσίν, ἢ ἀσώματα· καὶ δευτέρως εἰ εἰσίν ἀσώματα, πρότερον χωριστά εἰσι τῶν αἰσθητῶν, ἢ συνημμένα. Ταύτην

f. 26^v τοίνυν τὴν θεωρίαν φησὶ παραιτίσσεσθαι, καὶ τὴν αἰτίαν τίθησι· | διότι 35 βαθυτάτη ἐστὶ καὶ δεομένη μείζονος ἐξετάσεως, τῆς θεολογικῆς δηλονότι, ἣς ἔργον τὸ περὶ τῶν ὑψηλῶν καὶ βαθέων, ἅπερ εἰσὶ τὰ πρῶτα τῶν ὄντων αἰτία, θεωρεῖν. Τὴν μὲν ἀρμόττουσαν τῷ θεολογικῷ περὶ τῶν γενῶν καὶ τῶν ἄλλων καθόλου θεωρίαν παρίεναι λέγει, λογικώτερον δὲ περὶ αὐτῶν

διαλαβεῖν ἐπαγγέλλεται, τουτέστι καθὸ εἰσι κατηγορικὰ καὶ καθὸ σημαίνουσι τρόπον κατηγορίας· οὕτω γὰρ καὶ πρὸς τὰς δέκα κατηγορίας καὶ τὰς ἄλλας ἃς προείρηκεν πραγματείας συμβάλλονται.

Σημειώσεις. Ἐν ταύτῃ τῇ ἀναγνώσει δεῖ σημειώσασθαι πρῶτον μὲν τὴν τοῦ προοιμίου χρείαν, ἥτις κοινῶς μὲν ἐστὶν ἢ τῆς κατὰ ἀπόφασιν ἢ ἀγνοίας ἐξέλασις. Διπλῆς γὰρ εὐστῆς τῆς ἀγνοίας, κατὰ τε ἀπόφασιν καὶ διάθεσιν, τὸ μὲν προοίμιον διώκει τὴν τῆς ἀποφάσεως ἀγνοίαν διδάσκον ἡμᾶς ἀπλῶς καὶ συγκεκριμένως τὴν προκειμένην ἐπιστήμην καὶ τὸν σκοπὸν τοῦ ποιούντος καὶ τὸν τρόπον τῆς προχωρήσεως· διὰ δὲ τῆς πραγματείας τὴν τῆς διαθέσεως ἀποσκευάζομεθα ἀγνοίαν. Ἰδίως δὲ ἐν 10 τῇ παρούσῃ πραγματεία χρείαν ἔχει τὸ προοίμιον ταύτην, ὅτι τῷ μὲν σκοπῷ τῆς ἐπιστήμης καὶ τῷ ὠφελίμῳ καὶ τῷ τρόπῳ τῆς προχωρήσεως τὸν ἀκροατὴν καὶ προσεκτικὸν καὶ εὖνουν καὶ εὐμαθῆ εἶναι παρασκευάζει, ὡς εἴρηται πρότερον, τῇ δὲ φύγῃ τῶν βαθυτέρων ζητημάτων, ἅτε πολλοὺς τρόπους θεωρίας ἐπιδεχομένης τῆς παρούσης ὕλης, καὶ θεολογί- 15 κούς δηλονότι καὶ λογικούς, συνέλκει τὴν ὕλην, πρὸς μίαν θεωρίαν τὴν λογικὴν. Καὶ δείκνυσι μὲν τὸ ποικίλον τῆς ὕλης καὶ τὴν δυσχέρειαν, εὐνούτερον δὲ ποιεῖ τὸν ἀκροατὴν καὶ λόγους πείθει ζητεῖν οὐχ ἀπλῶς τῇ φύσει τῆς ὕλης προσήκοντας, ἀλλὰ καθόσον πρὸς τὴν λογικὴν θεωρίαν αὕτη συνέλκεται.

20

Προσαχῶς λέγεται τὸ ἀναγκαῖον.

Δεύτερον, δεῖ σημειώσασθαι προσαχῶς τὸ ἀναγκαῖον λέγεται. Λέγεται τοίνυν πολλαχῶς· ἓνα μὲν τρόπον, τὸ οὕτως ἔχον ὥστε ἄλλως εἶναι μὴ δύνασθαι, οἷον τὸ τὸν Θεὸν εἶναι· ἕτερον δὲ τρόπον, οὐ χωρὶς τὸ πρᾶγμα οὐδενὶ τρόπῳ δύναται εἶναι, ὡς τὸ τὸν ἄνθρωπον εἶναι ζῶον· οὐ γὰρ 25 δύναται οὐδενὶ τρόπῳ ὁ ἄνθρωπος εἶναι, ἂν μὴ εἴη ζῶον. Ἄλλως λέγεται τὸ ἀναγκαῖον, οὐ χωρὶς | τὸ πρᾶγμα καλῶς εἶναι οὐ δύναται, οἷον τὸ ε. 27 ἰμάτιον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, ἢ τὸ δέρμα ἐν τῷ ζῴῳ. Λέγεται ἀναγκαῖον τὸ βίαιον, ὁπόταν τι κινήται δηλονότι βιαίῳ κινήσει· ἔτι, πρὸς τούτοις, τὸ χρήσιμον, ὃν τρόπον λέγομεν ἀναγκαῖα τὰ χρήματα, τουτέστι χρήσιμα 30 ἢ χρειώδη.

Πῶς ἐστὶ χρήσιμος ἢ παροῦσα πραγματεία πρὸς τὴν λογικὴν· καὶ πρῶτον πρὸς τὰς κατηγορίας.

Τρίτον, δεῖ σημειώσασθαι πῶς ἐστὶ χρήσιμος ἢ λυσιτελής ἢ παροῦσα πραγματεία πρὸς τὰς κατηγορίας καὶ πρὸς τὴν ἀπόδοσιν τῶν ὀρισμῶν καὶ 35 τὴν διαίρεσιν καὶ τὴν ἀπόδειξιν. Καὶ φημί, ὅτι πρὸς μὲν τὰς κατηγορίας

21 Προσαχῶς — ἀναγκαῖον en marge B, om AC
32-33 Πῶς — κατηγορίας en marge B, om AC

29 ἔτι: ἔστι BC

ἔστιν ἀναγκαῖον τὸ βιβλίον, διότι ἡ κατηγορία ἐστὶ τάξις πραγμάτων τινῶν ἐν τῇ κατηγορεῖσθαι καὶ ὑποκείσθαι, τουτέστιν ἐν τῷ λόγῳ τοῦ ἀνωτέρου καὶ κατωτέρου, ὃς δὴ λόγος ἀναφέρει ἡμῖν ἢ συνίστησι τὸ γένος καὶ τὸ εἶδος καὶ τὴν διαφορὰν, ἐπεὶ τὸ γένος διαίρεται εἰς τὰ αὐτῇ ὑποκείμενα εἶδη, ταῖς διαφοραῖς. Ἐπεὶ γοῦν οὐ μόνον τὸ ἀνώτερον κατὰ τῶν ὑποκάτω κατηγοροῦμεν, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἄλλης κατηγορίας λαμβάνοντες κατηγοροῦμεν, ἐντεῦθεν ἀνίσχεται ἡμῖν τὸ συμβεβηκὸς καὶ τὸ ἴδιον, συμβεβηκὸς ὄν καὶ αὐτὸ κατὰ τὸ γένος, ὡσπερ ὅποτεν κατηγοροῦμεν τοῦ ἀνθρώπου τὸ λευκόν, ἢ τὸ γελαστικόν. Ἴνα τοίνυν εἰδῶμεν πότε ἐν τι κατηγορεῖν ὀφείλομεν ἄλλου καὶ πῶς τῷ τρόπῳ, καὶ πῶς ἕτερον ἀρμόττει ἐτέρῳ, ἢ διαφέρει, γένων ἀναγκαῖα ἢ παρούσα πραγματεία, καὶ ἀπλῶς ταῦτα τὰ ὀνόματα γίνονται ἐν ταῖς κατηγορίαις, ὡς ἔταν ἐν τοῖς πρὸ τῶν κατηγοριῶν λέγεται, «ὅτι τῶν ἕτερογενῶν καὶ μὴ ὑπάλληλα τεταγμένων ἕτεραί τῷ εἶδει καὶ αἱ διαφοραὶ»· καὶ πάλιν· Δεύτεραι δὲ οὐσίαι λέγονται ἐν οἷς εἶδες ἢ πρῶται λεγόμενοι οὐσίαι ὑπάρχουσι, ταῦτά τε καὶ τὰ τῶν εἰδῶν τούτων γέννη. Ὡσαύτως καὶ ἴδιον καὶ συμβεβηκὸς ἐκεῖ μέμνηται ὁ Φιλόνους. Ταῦτα τοίνυν οὐκ ἂν ἦν πρόχειρον συνορᾶν ἀκριβῶς εἰ μὴ διὰ τὸς ἐπιστήμης εἰδικῆς περὶ αὐτῶν πραγματευομένης.

Πῶς πρὸς τὰς διαίρεσεις λυσιτελεῖ.

Πρὸς δὲ τὰς διαίρεσεις λυσιτελεῖ, διότι, ὡς φησιν ὁ Βοήτιος, τῶν διαίρεσεων αἱ μὲν εἰσι καθ' αὐτάς, αἱ δὲ κατὰ συμβεβηκός. Τῶν δὲ καθ' αὐτάς αἱ μὲν εἰσι τοῦ γένους εἰς τὰ εἶδη διὰ τῶν διαφορῶν, αἱ δὲ, f. 27^v τῆς φωνῆς εἰς τὰς σημασίας, αἱ δὲ τοῦ ὅλου εἰς τὰ μέρη. Τῶν δὲ κατὰ συμβεβηκός αἱ μὲν εἰσι τῶν συμβεβηκόντων εἰς συμβεβηκόντα· αἱ δὲ εἰσι 25 τῶν συμβεβηκόντων εἰς οὐσίας· αἱ δὲ, τῶν οὐσιῶν εἰς συμβεβηκόντα ἢ κοινά, ἢ ἴδια.

Πῶς πρὸς τὰς ἀποδείξεις συμβάλλεται.

Ὅθεν, εἶτι καὶ πρὸς τὰς ἀποδείξεις συμβάλλεται, διότι ἡ ἀπόδειξις πολλοῖς τρόποις ἐστίν· ἐστὶ γὰρ ἀπόδειξις ἰσχυροτάτη, καὶ ἄλλη ἥττον 30 ταιαύτη. Ἐν τοίνυν τῇ ἰσχυροτάτῃ ἀποδείξει ἀποδείκνυται τὸ ἴδιον πάθος κατὰ τοῦ ὑποκειμένου διὰ μέσου, ὅπερ ἐστὶν ὀρισμός, καὶ διὰ τοῦτο ἔδει ἐπίστασθαι αὐτὸ τὸ ἴδιον, ἔδει δὲ ἐπίστασθαι καὶ τὸ κοινὸν συμβεβηκός, ὅπερ, εἰ καὶ μὴ πίπτει ἐν τῇ ἰσχυροτάτῃ ἀποδείξει, ἀλλ' ὅμως πίπτει ἐν τινι ἀποδείξει ἀπλῶς, ὡσπερ ἐν τῇ τοῦ φυσικοῦ. Ἐδει δὲ ἐπίστασθαι 35 καὶ τὸ εἶδος, διότι ἐν τῇ ἰσχυροτάτῃ ἀποδείξει οὐκ ἀποδείκνυται τὸ ἴδιον πάθος κατὰ τοῦ ὑποκειμένου καθό ἐστὶ μερικὸν τὸ ὑποκείμενον, ἀλλὰ

ὁ γοῦν: σὺν C 19 Πῶς — λυσιτελεῖ en marge B, om AC 27 Πῶς — συμβάλλεται en marge B, om AC

καθό ἐστι καθόλου εἶδους, οἷον τὸ ἔχειν τὰς τρεῖς γωνίας δυσὶν ὀρθαῖς ἴσας περὶ τοῦ τριγώνου, ὡς ἐν τῷ πρώτῳ Τῶν ὑστέρων· ὁ γὰρ εἰδῶς πᾶν τρίγωνον ἔχειν τὰς τρεῖς γωνίας, ἔγνω τοῦτο κατὰ τὸ εἶδος καὶ οὐ τὸν ἀριθμὸν, καὶ ἐπεὶ τὸ εἶδος συνέστηκεν ἐκ γένους καὶ διαφορῶν, ἔδει γινώσκειν τί γένος, καὶ τί διαφορά, 5

Ἡ καὶ ἄλλως. Ἐν τῇ ἀποδείξει, κατὰ τὸν Φιλόσοφον ἐν τῷ α' τῶν Ἰστέρων, τρία εἰσὶν· τὸ ὑποκείμενον, τὸ ἀξίωμα καὶ τὸ ἴδιον πάθος, ὅπερ ἀποδείκνυται κατὰ τοῦ ὑποκειμένου. Τὸ μὲν οὖν ὑποκείμενον τῆς ἀποδείξεως ἐστὶ τὸ εἶδος· τὸ δὲ ἀξίωμα, ὡς ἐν τῷ παρακειμένῳ ζητεῖται, ἐστὶν ὁ ὀρισμὸς, τοῦ λόγου τὸ μέσον, δι' οὗ τὸ ἴδιον πάθος ἀποδείκνυται 10 κατὰ τοῦ ὑποκειμένου. Πρὸς τὸ εἰδέναί τοίνυν τὸ ὑποκείμενον τῆς ἀποδείξεως καὶ τὸ μέσον αὐτῆς καὶ τὸ ἴδιον πάθος, ἔδει γινώσκειν τὸ γένος καὶ τὴν διαφοράν, ἐξ ὧν συνίσταται ὁ ὀρισμὸς, καὶ τὸ εἶδος, ὅπερ ἐστὶ τὸ ὑποκείμενον τῆς ἀποδείξεως, καὶ τὸ ἴδιον πάθος, ὅπερ ἐστὶ συμβεβηκὸς ἴδιον. Τὸ δὲ κοινὸν συμβεβηκὸς ἔδει γινώσκεισθαι, ἵνα μὴ ἐμβάλλωμεν αὐτὸ τῇ 15 ἀποδείξει· τὸ τοιοῦτον γὰρ συμβεβηκὸς, τουτέστι τὸ μὴ καθ' αὐτό, οὐκ εἰσέρχεται εἰς τὴν ἀπόδειξιν, ὡς φησὶν ὁ Φιλόσοφος.

Πῶς πρὸς τὴν ἀπόδοσιν τῶν ὀρισμῶν συντελεῖ.

Πρὸς δὲ τὴν ἀπόδοσιν τῶν ὀρισμῶν συντελεῖ, διότι ὁ ὀρισμὸς συνίσταται ἐκ γένους καὶ διαφορᾶς· τὸ δὲ ὀριστὸν αὐτὸ τὸ εἶδος ἐστίν. Ἐδει τοίνυν 20 εἰδέναί τὸ γένος | καὶ τὸ εἶδος καὶ τὴν διαφοράν· καὶ τὸ ἴδιον δὲ ἔδει f. 2 γινώσκειν καὶ τὸ συμβεβηκὸς, οὐχ ἵνα ἐν τῷ ὀρισμῷ τιθῶνται, ἀλλ' ἵνα τοῦ ὀρισμοῦ χωρίζωνται· οὐδαίς γὰρ ἀποστρέφουσαι δύνανται ὁ μὴ οἶδεν ἀποστροφῆς ἄξιον.

Καὶ ἄλλως. Ὁ ὀρισμὸς πολλοῖς τρόποις ἐστίν· ἐστὶ γὰρ ὁ ὀρισμὸς 25 λέγων μόνον τὸ τί ἐστίν· ἐστὶ δὲ τις ὀρισμὸς λέγων τὸ τε τί ἐστὶ καὶ τὸ διατί ἐστίν· ἐστὶ δὲ ὁ ὀρισμὸς καὶ μόνον τοῦ εἶδους, καὶ οὗτος ὁ ὀρισμὸς ἐστὶ λογικὸς, περὶ οὗ γράφεται ἐν τῷ Περὶ ψυχῆς βιβλίῳ, ὅτι ὁ λογικὸς λαμβάνει τὰ εἶδη εἴτουν τὴν ἐπίνοιαν, ὁ δὲ φυσικὸς, τὸ πρᾶγμα. Ὁ τοίνυν ὀρισμὸς ὁ τὸ τί ἐστὶ καὶ τὸ διατί ἐστὶ λέγων, ἐστὶν ὀρισμὸς 30 τοῦ ἴδιου συμβεβηκότες, τοῦ ἔχοντος αἰτίαν ἀντιστρέφουσαν ἐν τῷ ὑποκειμένῳ, καὶ διὰ τοῦτο ἔδει εἰδέναί τί τὸ ἴδιον, καὶ τί τὸ κοινὸν συμβεβηκὸς, ὥστε τῷ μὲν ἰδίῳ χρῆσθαι, τὸ δὲ κοινὸν φεύγειν ἐν τοῖς ὀρισμοῖς.

Λέγων δὲ αὐτίκα περὶ γενῶν τε καὶ εἰδῶν, μέμνηται μὲν τῶν δύο κατηγοριῶν ἐν τῇ λέξει μόνων· δι' αὐτῶν δὲ οἰδῶσι νοεῖν καὶ τὰ λοιπὰ 35 τρία, διότι τῇ μὲν γένει συμπεριλαμβάνει τὴν διαφοράν, τὴν διαιροῦσαν

4 κατὰ après οὗ add BC 6 Καὶ ἄλλως répété dans la marge B Ἡ om B
18 Πῶς — συντελεῖ en marge B, om AC 20 διαφορῶν B 25 Καὶ ἄλλως répété dans la marge B 35 κατηγορικῶν B

τὸ γένος, τῷ δὲ εἶδει, τὸ ἄτομον, τὸ τῷ εἶδει ὑποκαίμενον. Ἐπομένως οὖν καὶ τὸ ἴδιον μὲν ὡς ἐπόμενον τῷ εἶδει, τὸ δὲ συμβεβηκὸς ὡς τῷ ἀτόμῳ παρακολουθοῦν συμπεριλαμβάνει.

Ποσαχῶς λέγεται τὸ ὑφεστάναι.

6 Τὸ ὑφεστάναι τριχῶς λέγεται τὰ τε δεχόμενον τὴν ὑπόστασιν εἶτουν ἢ ὕλη, ἣς ἴδιον ἐστὶ τὸ ὑφίστασθαι, καὶ τὸ τὴν ὑπόστασιν εἰσάγον, τουτέστι τὸ εἶδος τὸ ὑπίσχον τὴν τῆς ὕλης ῥοήν, καὶ τὸ σύνθετον, ὅπερ ἴσθησι τὴν τῶν ἀρχῶν ῥοήν. Φησὶ τοίνυν, „Εἶτε ὑφέστηκεν“, τουτέστιν· εἰ πράγματα εἰσὶ φυσικά· „ἢ ἀπλῶς εἰ ὑφέστηκεν“, τουτέστιν· εἰ ὄντα εἰσὶν ἔξω τῆς
10 ψυχῆς, καὶ οὐκ ἐν τῷ νῷ μόνον κτιζόμενα.

Περὶ ψιλῆς ἐπινοίας.

Ψιλὴν ἐπινοίαν λέγει ἡ οὐδὲν ἐν τοῖς πράγμασιν ἀποκρίνεται, ἀλλὰ τις ἀνατύπωσις ἐστὶ τοῦ νοῦ, οἷα τὰ λεγόμενα τέρατα, τραγέλαφος δηλονότι καὶ χίμαιρα, ὧν οὐδὲν ἐστὶν ἐν τῇ τῶν πραγμάτων φύσει οὐδὲ σημαίνει
15 τι ὠρισμένον, ἀλλὰ τινα σύνθεσιν τῆς διανοίας ἔκ τινων ἐγνωσμένων καὶ ἀληθῶν πλασματώδη καὶ συγκεχυμένην καὶ ἀόριστον· ἐπινοία δὲ ἐστὶν ἀπλῶς ὁ ἐπόμενος τῷ νοεῖν τρόπος. Ἔοικεν οὖν ὁ Πορφύριος ἐνταῦθα χρῆσθαι τῇ ψιλῇ ἐπινοίᾳ ἀντὶ τῆς ἐπινοίας.

Περὶ τοῦ πρώτου ζητήματος, πότερον δηλονότι ὑφεστήκασιν τὰ γένη
20 καὶ τὰ εἶδη, ἢ ἐν μόνῳ τῷ νῷ εἰσὶν, δεῖ νοεῖν, ὅτι ταῦτα τὰ καθόλου διχῶς θεωρεῖσθαι δύνανται· ἓνα μὲν τρόπον ὅσον πρὸς τὴν ὕπαρξιν αὐτῶν καὶ τὴν ὄντοτητα, καὶ οὕτω φημί ταῦτα εἶναι ὑφεστῶτα, διότι οὕτως ὑφεστήκασιν ἐν τῇ τῶν πραγμάτων φύσει, ἅτε ἐν τοῖς ἀτόμοις ὄντα· ἄλλον
f. 28^r δὲ τρόπον | ὅσον πρὸς τὴν θεωρίαν αὐτῶν, καὶ οὕτως εἰσὶν ἐν τῷ νῷ.

25 Περὶ τοῦ δευτέρου ζητήματος, πότερον δηλονότι σώματά εἰσιν, ἢ ἀσώματα, δεῖ λέγειν, ὅτι τὸ καθόλου ὡς καθόλου οὔτε σωματικόν ἐστὶν, οὔτε ἐνσώματον· διαφέρει γὰρ ἐνσώματον σωματικοῦ· σωματικόν μὲν γὰρ ἐστὶ τὸ ἔχον σῶμα ὡς μέρος αὐτοῦ, οἷον ὁ ἄνθρωπος· ἐνσώματον δὲ ἐστὶν ὅπερ τρόπῳ τινὶ ἦνωται σώματι, καὶ τοῦτο, πολλοῖς γίνεται τρόποις. Ἐνὶ
30 μὲν τρόπῳ συνήπται τι τῷ σώματι, ὅπερ γίνεται ἀπ' αὐτῶν τῶν τοῦ σώματος ἀρχῶν, ὅσπερ τὸ συμβεβηκὸς τὸ ἐν σώματι. Ἐτέρῳ δὲ τρόπῳ ἦνωται τι τῷ σώματι, ὅπερ ἐστὶν ἕρος τοῦ σώματος, οἷον ἡ ποσότης. Ἄλλῳ δὲ τρόπῳ, ὅπερ ἐστὶν εἶδος καὶ ἐνέργεια, τοῦτο δὲ διχῶς· ἢ τὸ δυνάμενον τοῦ σώματος χωρίζεσθαι, ἢ τὸ μὴ δυνάμενον χωρίζεσθαι. Τῷ πρώτῳ
35 τρόπῳ ἡ νοερά ψυχὴ λέγεται ἦνωσθαι τῷ σώματι, τῷ δευτέρῳ τρόπῳ, ἡ

4 Ποσαχῶς — ὑφεστάναι en marge B, om AC 5 à 10 en marge A
11 Περὶ — ἐπινοίας en marge B, om AC 12-18 Ψιλὴν ἐπινοίαν — κτιζόμενα
en marge A

φυτική και αίσθητική, αΐτινες οὐ δύνανται χωρισθῆναι τοῦ σώματος. Ἄλλον δὲ τρόπον ἔστι τι συντηγμένον τῷ σώματι, ὅπερ δύναται ἀφαιρεῖσθαι τοῦ σώματος, οὐ μέντοι χωρίζεσθαι, οὐκ ἀφωρισμένον ἐνὶ σώματι, καὶ οὕτω τὸ καθόλου συνήπται τοῖς καθ' ἕκαστον σωματικοῖς ἢ ἐνσωμάτοις.

Περὶ τοῦ τρίτου ζητήματος δεῖ λέγειν ὅτι, ὡς προεῖρηται, τὰ καθόλου 5 διχῶς δύνανται θεωρεῖσθαι· ἐνὶ μὲν τρόπῳ κατὰ τὴν ὄντότητα αὐτῶν ἢ τὴν ὑπαρξίν, καὶ οὕτως εἰσὶ συντηγμένα τοῖς καθ' ἕκαστα, διότι τὴν ὄντοτητα αὐτῶν καὶ τὴν ὑπαρξίν οὐκ ἔχουσιν εἰ μὴ ἐν τοῖς αἰσθητοῖς καὶ καθ' ἕκαστα ἐν οἷς καὶ σφύζονται· ἢ γὰρ ὑπαρξίς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔστιν εἰ μὴ ἐν τῷδε τῷ ἀνθρώπῳ κακείνῳ, Σωκράτει δηλονότι καὶ Πλά- 10 τῶνι· ἄλλῳ δὲ τρόπῳ ὅσον πρὸς τὴν θεωρίαν, καὶ οὕτως εἰσὶ χωριστά. Ὁ Πλάτων μάλιστα ἤβουλετο καὶ κατὰ τὸ εἶναι καὶ κατὰ τὴν θεωρίαν εἶναι κεχωρισμένα, ὃ ψευδὸς ἐστίν· ὁ δ' αὐτὸς ἤβουλετο καὶ τὴν ψυχὴν πρὶν ἐγχεθῆναι τῷ σώματι ἐν τῷ τῆς αἰδιότητος ὀρίζοντι εἶναι, ἐν τῷ ἐσχάτῳ βαθμῷ τῶν νοήσεων, ὅπου αὐτὴν πάντα ἐπισταμένην εἶναι, ἀλλὰ 15 τῷ βάρει καὶ τῇ ἐπιπροσθήσει τοῦ σώματος ὃ συνδέεται πάντων ἐπιλανθανέσθαι, ὧν πρότερον ἦδει, καὶ αὐθις σπουδῆ καὶ γυμνασίᾳ τούτων ἀναμνήσκεσθαι.

Βαθυτάτην δὲ πραγμάτειαν καλεῖ | τὴν μετὰ τὰ φυσικά, ἣτις ἐστὶ f. 29 περὶ τῶν μάλιστα ἐξ ἀφαιρέσεως ἦγουν περὶ τοῦ θείου εἶναι, ὃ μάλιστα 20 τὸν τοῦ ἐξ ἀφαιρέσεως λόγον ἔχει. Δεῖ γὰρ εἰδέναι, ὅτι ὅσω μᾶλλον ἐπιστήμη τις περὶ τῶν ἐξ ἀφαιρέσεως ἐστὶ, τοσοῦτω μᾶλλον ὑψηλοτάτη ἐστίν, καὶ ὅσω μᾶλλον πραγματεύεται περὶ τῶν συντηγμένων τοῖς αἰσθητοῖς καὶ ἦττον ἐξ ἀφαιρέσεως ὄντων, τοσοῦτω ταπεινοτέρου βαθμοῦ ἐστίν.

Φησὶ δὲ τοῖς ἐκ τοῦ Περιπάτου ἀκολουθήσειν, οἵτινες ἰδίως εἰσὶν οἱ 25 Ἀριστοτελικοί, ἀρξάμενου μὲν τοῦ ὀνόματος ἀπὸ τῶν ἐν Ἀκαδημίᾳ περιπάτων τοῦ Πλάτωνος, εἰς δὲ τὸν Ἀριστοτέλην ἐναπερεισθέντος, ἐν Λυκαίῳ τὴν Πλατωνικὴν διαδεξαμένου διατριβήν, ὡσπερ Ἀκαδημαῖκοι οἱ ἀπὸ Ξενοκράτους ἐν Ἀκαδημίᾳ, καὶ αὐτοῦ τὴν Πλάτωνος δεξαμένου διατριβήν.

Ἰστέον γάρ, ὅτι τρεῖς καθόλου τῶν φιλοσόφων αἰρέσεις γεγονάσιν· 30 μία ἢ τῶν Στοικῶν, οἵτινες τὸ ἐσχάτον ἀγαθὸν καὶ τὴν ἐσχάτην εὐδαιμονίαν ἐν τῷ ἡθικῷ ἀγαθῷ ἐτίθεντο, οἱ καὶ περὶ τῶν πάντε καθόλου ὀλίγα πεφροντίκασ· διαλαβεῖν· ἄλλη δὲ ἢ τῶν Ἐπικουρίων, οἱ περὶ ἡδονὰς τὰς τε τροφῶν καὶ ποτῶν καὶ ἀπροδισίων τὴν ἄκραν εὐδαιμονίαν ἐτίθεντο· ἑτέρα δὲ γέγονεν ἢ τῶν Περιπατητικῶν, ὧν ἢ ἡδονὴ περὶ τὴν τοῦ ἀληθοῦς 35 ἔρευναν συνίστατο καὶ οἱ τὴν εὐδαιμονίαν ἐν τῷ θεωρητικῷ βίῳ καὶ τῇ γνώσει τῆς ἀληθείας ἔλεγον κείσθαι, ὧν ἤρξεν Ἀριστοτέλης. Οὗτοι περὶ τῶν πάντε καθόλου πιστότερον τῶν ἄλλων διειλήφασιν, οἷς καὶ ἀκολουθήσειν ὁ Πορφύριος ἐπαγγέλλεται καὶ λογικώτερον περὶ αὐτῶν διαλύψεσθαι, ἐπεὶ ἔξεστι δηλονότι καὶ θεολογικῶς καὶ λογικῶς περὶ αὐτῶν ζητεῖν, 40

ἔπει καὶ περὶ παντὸς ὄντος θύνανται διάφοροι ἐπιστήμαι κατὰ διάφορον
πραγματεύεσθαι θεωρίαν.

Περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν κατηγοριῶν, πῶς εἰσὶ πέντε.

Ἐπὶ πᾶσι τοῖς εἰρημένοις ζητεῖται ἢ τῶν πέντε τούτων καθόλου αὐτάρ-
κεια. Δοκεῖ γὰρ πλείω δεῖν εἶναι τὰ κατηγορικά, διότι καὶ ὁ ὀρισμὸς
κατηγορούμενόν ἐστιν, ὡς ἐν τῷ πρώτῳ τῶν Τοπικῶν φαίνεται· ἐστὶν
ἄρα κατηγορικόν. Ὁμοίως καὶ τὸ ἄτομόν ἐστι κατηγορικόν, ὡς ὅταν
f. 99^v λέγωμεν· „ὁ Σωκράτης ἐστὶν ἄτομον“. Ἄλλ' οὐδὲ τοῦτο συντάττεται τοῖς
κατηγορικοῖς, οὔτε μὲν ἀνάγεται ὑπὸ τι τῶν πέντε τούτων· ὥστε | ἔδει
10 τοῦλάχιστον ἐπτά εἶναι τὰ κατηγορικά. Ἄλλὰ μὴν καὶ ἄπειρα εἶναι μᾶλλον
εἰκὸς ἐστὶν· ὅσαχῶς γὰρ λέγεται θάτερον τῶν ἀντικειμένων, τοσαυταχῶς
καὶ τὸ λοιπὸν λέγεται, ὡς ἐν τῷ πρώτῳ τῶν Ἰστέρων λέγεται. Ἄλλὰ
τὸ καθόλου καὶ μερικόν εἰσὶν ἀντικείμενα· ὅσαχῶς ἄρα λέγεται τὸ
μερικόν, τοσαυταχῶς ἔδει καὶ τὸ καθόλου λέγεσθαι· ἀλλὰ τὰ μερικά οὐκ
15 εἰσὶ μόνον πέντε, μᾶλλον εἰσὶν ἄπειρα, ὡς φησὶν ὁ Πορφύριος· ἄρα, καὶ
τὰ λοιπά.

Ἄλλ' εἰς τούναντίον ἐστὶν ὁ Πορφύριος.

Πρὸς τοῦτο δεῖ λέγειν, ὅτι τὰ κατηγορικά διακρίνονται κατὰ τοὺς
τρόπους τῆς κατηγορίας ἢ τὸ ἀνώτερον κατηγορεῖται κατὰ τοῦ ὑπ' αὐτό·
20 πᾶν δὲ κατηγορούμενον ἢ τρόπον ἔχει τοῦ κατηγορεῖσθαι οὐσιωδῶς, ἢ κατὰ
συμβεβηκός· εἰ οὐσιωδῶς, ἢ ἐν τῷ τί, ἢ ἐν τῷ ὅποιον. Εἰ μὲν οὖν ἐν τῷ
ὅποιον, ἐστὶν ἡ διαφορά· εἰ δὲ ἐν τῷ τί, ἢ κατὰ πλειόνων διαφερόντων
ἀριθμῷ κατηγορεῖται, καὶ οὕτως ἐστὶ τὸ εἶδος· ἢ κατὰ διαφερόντων εἶδει,
καὶ οὕτως ἐστὶ τὸ γένος. Εἰ δὲ κατὰ συμβεβηκός, ἢ κατηγορεῖται καθ' αὐτό,
25 ἢ ἕλως κατὰ συμβεβηκός· εἰ καθ' αὐτό, οὕτως ἐστὶ τὸ ἴδιον· τὸ γὰρ ἴδιον
κατηγορεῖται τῷ δευτέρῳ τρόπῳ τοῦ καθ' αὐτό κατὰ τοῦ εἶδους καὶ τῶν
ἄτόμων τοῦ εἶδους, εἰ καὶ ἐνυπάρχει κατὰ συμβεβηκός τῷ εἶδει καὶ οὐ
κατηγορεῖται αὐτοῦ τῷ πρώτῳ τρόπῳ τοῦ καθ' αὐτό. Εἰ δὲ κατηγορεῖται
κατὰ συμβεβηκός ἕλως, οὕτως ἐστὶ τὸ κοινὸν συμβεβηκός· καὶ οὕτως, ἐπεὶ
30 πέντε μόνον εἰσὶ τρόποι κατηγορίας, καὶ πέντε μόνον εἰσὶν κατηγορικά.

Εἴωθε δὲ καὶ ἄλλως εἰδοσθαι ἢ διακρίσεις τούτων τῶν πέντε κατη-
γορικῶν. Πᾶν τὸ κατηγορούμενον ἢ ἐν τῷ τί ἐστὶν κατηγορεῖται, ἢ ἐν τῷ
ὅποιον τί ἐστὶν· εἰ ἐν τῷ τί ἐστὶν, ἢ κατὰ πλειόνων καὶ διαφερόντων
τῷ ἀριθμῷ, καὶ οὕτως ἐστὶ τὸ εἶδος· ἢ κατὰ διαφερόντων τῷ εἶδει, καὶ
35 οὕτως ἐστὶ τὸ γένος. Εἰ δὲ ἐν τῷ ὅποιον τί ἐστὶν, ἢ ἐν τῷ ὅποιον
κατ' οὐσίαν, ἢ ἐν τῷ ὅποιον κατὰ συμβεβηκός. Εἰ μὲν οὖν ἐν τῷ ὅποιον

3 Περὶ — πέντε : Περὶ τῆς ἀταξίας τῶν πέντε καθόλου en marge B 21 τ' après ὅποιοι add BC 28-30 Εἰ — κατηγορικά en marge A